

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 206/2021-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného Advokátskou kanceláriou Líška & Partners s. r. o., Brezová 10, Košice, IČO 48 052 060, proti postupu Okresného súdu Trebišov v konaní sp. zn. 11Em/2/2018 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Trebišov v konaní sp. zn. 11Em/2/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Trebišov **prikazuje** v konaní sp. zn. 11Em/2/2018 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **1 000 eur**, ktoré mu **je** Okresný súd Trebišov **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Trebišov **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **576,12 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 206/2021 z 9. marca 2021 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa doručенú ústavnému súdu 18. februára 2021, v ktorej sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti spravodlivo, verejne a v primeranej lehote nezávislým a nestranným súdom podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej

len „dohovor“) napadnutým postupom. Sťažovateľ navrhuje prikázať konať okresnému súdu bez zbytočných prietáhov, priznať primerané finančné zadosťučinenie 5 000 eur a náhradu trov konania 384,08 eur.

2. Sťažovateľ podal 16. augusta 2018 návrh na začatie konania o výkon rozsudku okresného súdu č. k. 16P/145/2016 z 11. mája 2016. Uvedeným rozsudkom bol upravený styk sťažovateľa (otca) s maloletou dcérou [REDAKOVANÉ], narodenou [REDAKOVANÉ]. Podľa tvrdení sťažovateľa sa matka dlhodobo snaží styk otca s maloletou dcérou eliminovať, preto bol otec nútený podať návrh na výkon rozhodnutia. V kontexte veci odkázal sťažovateľ aj na ďalšie konanie vedené na okresnom súde, tentokrát o zmenu úpravy styku sťažovateľa k maloletej dcére (vedené pod sp. zn. 11P/128/2018), kde bol sťažovateľ vyzvaný predložiť chronologický prehľad dátumov, keď sa mal sťažovateľ s maloletou dcérou stretnúť (od právoplatnosti rozsudku č. k. 16P/145/2016 z 11. mája 2016), a ak sa styk neuskutočnil, poznamenať, z akého dôvodu. Sťažovateľ v súvislosti s napádaným rozhodnutím podal sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi okresného súdu, ktorá dosiaľ nebola podľa jeho tvrdenia vybavená.

3. Sťažovateľ je toho názoru, že okresný súd v konaní nevykonal žiadne úkony, ktoré by smerovali k náprave. Ďalej uviedol, že okresný súd má vedomosť o tom, ako sa styk s maloletou dcérou realizuje len s obštrukciami matky. Vzniknutý stav je podľa jeho názoru závažný, keďže ide o konanie, ktorým sa má zabezpečiť zachovanie citových väzieb otca a maloletej dcéry. Včas prijaté opatrenia hrajú podľa sťažovateľa v konaní o výkon rozhodnutia vo veciach maloletých významnú rolu.

II.

4. Okresný súd vo svojom vyjadrení súhlasil, že súd bol nečinný od augusta 2018 do novembra 2020, keď sa v konaní nevykonali žiadne samostatné procesné úkony. Okresný súd poznamenáva, že súčasne sa viedlo konanie o zmene styku otca s maloletou dcérou, v ktorom súd konal bez prietáhov a vytváral rodičom priestor, aby styk bol zrealizovaný aj v sťažných podmienkach spôsobených pandemiou. Problémy s realizáciou styku začali v júli 2018 počas dovolenky maloletej dcéry s otcom v [REDAKOVANÉ]. Sťažovateľ mal v auguste 2018 upravený styk s maloletou dcérou od 15. augusta do 2. septembra, avšak maloletá dcéra odmietla ísť so sťažovateľom do [REDAKOVANÉ]. Dňa 27. júla 2018 podal sťažovateľ návrh na uloženie povinnosti matke odovzdať pri prevzatí maloletej kartičku poistenca, cestovný pas a poskytovať mu pravidelné informácie (konanie vedené pod sp. zn. 11P/128/2018). Matka podala na okresnom súde návrh na zmenu úpravy styku, kde žiadala, aby sa styk realizoval iba na území Slovenskej republiky, vedený pod sp. zn. 15P/125/2018. Obe konania boli spojené na spoločné prejednanie vedené pod sp. zn. 11P/128/2018, o ktorom okresný súd rozhodol rozsudkom z 22. septembra 2020 a styk ostal nezmenený. Sťažovateľ podal v zákonnej lehote odvolanie a spis je od 13. januára 2021 na Krajskom súde v Košiciach. Sťažovateľ podal návrh na výkon rozhodnutia z dôvodu problémov pri styku s maloletou dcérou. Okresný súd viedol konanie o zmenu úpravy styku a konanie o výkon rozhodnutia súčasne z dôvodu hospodárnosti, pretože sťažovateľ má trvalé bydlisko v [REDAKOVANÉ] a pracuje v [REDAKOVANÉ]. Výsledkom mediačného prístupu súdu bol týždňový pobyt otca a maloletej na Slovensku a následne sa zrealizovali ďalšie tri stretnutia. Okresný súd uviedol, že styk bol v roku 2020 ovplyvnený pandemiou a vyhláseným núdzovým stavom v krajine, a preto je styk sťažovateľa s maloletou dcérou upravený prostredníctvom videohovorov každý

piatok v rozsahu jednej hodiny. V závere okresný súd uvádza, že zásadný problém vidí v nedorozumení medzi účastníkmi konania pri samotnom stretávaní a narušeným vzťahom medzi nimi, pričom nútené vymáhanie styku môže vážne ohroziť zdravý vývoj maloletej dcéry. Ďalej dodáva, že „maloletá veľmi citlivo reaguje na každý konflikt s otcom a nie je preto vhodné riešiť situáciu iným spôsobom ako psychologickou pomocou, o ktorú matka s dcérou majú záujem“.

5. Sťažovateľ vo svojom ďalšom podaní uviedol, že podal sťažnosť na priedačky v konaní adresovanú predsedovi súdu, ktorý ju listom č. k. 1Spr/3/2021 zo 17. februára 2021 vyhodnotil za čiastočne dôvodnú. Sťažovateľ uviedol, že okresný súd konštatoval obdobie nečinnosti od augusta 2018 do novembra 2020. Sťažovateľ uviedol, že spory medzi ním a jeho bývalou manželkou sa vystupňovali tak, že začal byť ohrozený zdravý vývoj maloletej dcéry a jeho rodičovské práva. Sťažovateľ je toho názoru, že ak by súd návrh o výkon rozhodnutia realizoval priebežne, mohol mať sťažovateľ zaručený styk s maloletou dcérou. Sťažovateľ uviedol, že styk prostredníctvom videohovorov hneď prvýkrát sa nezrealizoval, lebo matka zabudla a sťažovateľ prostredníctvom videohovoru komunikoval s maloletou iba raz. Sťažovateľ uviedol, že okresný súd neprijal opatrenia, aby neboli porušené jeho práva. Sťažovateľ ďalej tvrdí, že okresný súd po roku pandémie dospel k záveru, že styk sťažovateľa s dcérou nie je možné realizovať. Sťažovateľ k dovolenke v [REDAKOVANÉ] osobitne uviedol, že matka ho krivo obvinila, že zamkol maloletú dcéru v hoteli. K tejto skutočnosti sťažovateľ uviedol, že neboli splnené podmienky na vydanie neodkladného opatrenia s poukazom na spis Okresného riaditeľstva Policajného zboru Ružomberok sp. zn. ČVS: ORP-227/VYS-RK-2018. Sťažovateľ uviedol, že on sám inicioval návštevu psychologičky, na ktorej sa aj zúčastnil, avšak v súčasnosti sa psychologickému intervenciu nemôže zúčastniť, pretože pracuje v [REDAKOVANÉ]. Ďalej uviedol, že maloletá dcéra nebola vo veku, keď by dokázala zablokovať jeho telefónne číslo v mobile, a v závere vyslovil, že okresný súd sa odvoláva na nezáujem maloletej dcéry, ku ktorému by nemuselo dôjsť, pokiaľ by súd od počiatku konal promptne, nestranné a neuprednostňoval iba záujmy matky.

III.

6. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priedačov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priedačov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

7. Vec sťažovateľa nebola z právneho hľadiska zložitá, no za to z hľadiska významu pre sťažovateľa nepochybne dôležitá, a preto implicitne naliehavá. V správaní sťažovateľa boli zistené skutočnosti, ktoré prispeli k dĺžke konania, a to odročenie termínu pojednávania nariadeného na 6. august 2020, 22. september 2020 a 25. marec 2021, ktorú neúčast' sťažovateľ včas ospravedlnil. Významný bol postup okresného súdu, ktorý sám potvrdil, že bol v konaní nečinný viac ako dva roky (od augusta 2018 do novembra 2020). Okresný súd ospravedlňoval svoju nečinnosť z dôvodu, že konanie o zmene úpravy práv a povinnosti k maloletej viedol súčasne aj s konaním o výkone rozhodnutia, s poukazom na trvalý pobyt sťažovateľa v [REDAKOVANÉ].

a prácou v [REDAKOVANÉ]. Okresný súd zdôrazňoval, že dĺžka konania je ovplyvnená nepriaznivou epidemiologickou situáciou a núdzovým stavom v krajine. Z chronológie úkonov taktiež vyplýva, že okresný súd nariadil termín pojednávania na 6. máj 2021 a podľa informácií na webovom sídle Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky by sa ďalšie pojednávanie vo veci malo konať 17. júna 2021 o 13.30 h.

8. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že bezpochyby vážna pandémia COVID-19 nemôže byť univerzálnym dôvodom na nekonanie súdov, čo platí najmä vo veciach, ktoré odklad neznášajú. Osobitne je potrebné poukázať na § 1 ods. 1 písm. g) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávaní, hlavných pojednávaní a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu, podľa ktorého sa v čase mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu vykonávajú pojednávania, hlavné pojednávania a verejné zasadnutia vo veciach starostlivosti o maloletých vrátane výkonu rozhodnutia. Epidemiologická situácia teda nepredstavuje zásadnú prekážku pre fungovanie súdnictva (III. ÚS 421/2020).

9. Podľa jedného zo základných princípov mimosporového procesu vyjadreného v čl. 4 Civilného mimosporového poriadku, ak je účastníkom konania maloleté dieťa, koná súd v jeho „najlepšom záujme“. Inými slovami, objektívnym explicitne stanoveným zákonným kritériom pre rozhodnutie vo veci maloletého je „záujem maloletého dieťaťa“, čo korešponduje s podstatou a účelom základného práva maloletého dieťaťa na rodičovskú výchovu a starostlivosť a tomuto právu zodpovedajúcemu základnému právu obidvoch rodičov na starostlivosť a výchovu o svoje dieťa. Obsah týchto práv je homogenizovaný nielen v práve, ale súčasne aj v povinnosti na sústavnú starostlivosť o výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývoj dieťaťa v zmysle ustanovenia § 28 ods. 1 písm. a) zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Pokiaľ teda ide o záujem maloletého dieťaťa, súd musí tento vyhodnocovať a zdôvodniť nielen mechanicky a formálne, ale s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu (porov. I. ÚS 378/2019).

10. V prípadoch zverenia dieťaťa do starostlivosti sa musí postupovať rýchlo (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 23. septembra 1994 vo veci Hokkanen proti Fínsku, sťažnosť č. 19823/92 alebo rozsudok z 27. februára 2003 vo veci Niederböster proti Nemecku, sťažnosť č. 39547/98). To platí nielen v prípadoch, keď je dotknutý rodič vylúčený zo stretávania sa s dieťaťom, ale aj v prípadoch, ak sa v súdnom konaní posudzuje možnosť jeho intenzívnejšieho styku či intenzívnejšej starostlivosti o dieťa.

11. V okolnostiach predmetnej veci je možné dĺžku konania vo veci starostlivosti súdu o maloletú dcéru v preskúmanom období označiť za neprimeranú, a teda nezlučiteľnú s uplatnenými právami podľa ústavy a dohovoru. Takmer dvojročné obdobie nečinnosti a nevybavenia veci s povahou starostlivosti súdu o maloleté dieťa je ústavne neudržateľné.

IV.

12. Ústavný súd, berúc zreteľ na podstatu dotknutých práv sťažovateľa, kvalifikoval nečinnosť okresného súdu ako relevantné prieťahy a deklaroval porušenie uplatnených práv. Z vyjadrenia okresného súdu síce vyplynuli priaznivé vyhliadky, čo sa týka včasnosti vybavenia veci, no napriek tomu ústavný súd doplnil ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať (čl. 127 ods. 2 ústavy).

13. Sťažovateľ sa domáhal aj primeraného finančného zadosťučinenia (5 000 eur), ktorého cieľom je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04). Posudzovaná ústavná sťažnosť zjavne indikuje nespokojnosť sťažovateľa s postupom okresného súdu (nečinnosť takmer dva roky), ktorý vo veci dosiaľ nerozhodol. Z vyjadrenia sťažovateľa vyplýva, že opakovane cestoval za maloletou dcérou na Slovensko, pričom termíny pobytov už mal vopred rezervované, avšak styk sa nezrealizoval a rezervované termíny mu neboli preplatené. S ohľadom na tieto skutočnosti a finančnú stratu sťažovateľa podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd mu priznal primerané finančné zadosťučinenie 1 000 eur a v prevyšujúcej časti jeho sťažnosti nevyhovel. Prihliadol na fakt, že deklarácia porušenia základných práv, príkaz konať, ako aj náhrada trov konania implicitne zahrňujú aj satisfakčný prvok.

14. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie, príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a replika) v sume 576,12 eur (3x 181,17 eur a 3x 10,87 eur). Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. mája 2021

Robert Šorl
predseda senátu